

1. CITIZEN

พลเมือง หรือ ผู้ช่วยเหลือ (helper)

คนที่เห็นความเดือดร้อนของคนอื่นและพยายามเข้าไปช่วยเหลือด้วยทรัพยากรที่ตนมี เช่น ลงพื้นที่ช่วยผู้ประสบภัย แบ่งปันอาหารน้ำดื่ม เปิดบ้านให้อยู่ ช่วยบำบัดเยียวยา เลี้ยงอาหารคนยากไร้ เป็นต้น

จุดแข็ง

- เก่งในการเชื่อมคนเข้าด้วยกัน และพยายามช่วยเหลือทุกคนเท่าที่จะทำได้ คนกลุ่มนี้สำคัญมากในการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ทุกข์ยาก
- ส่งเสริมคุณค่าด้านบวก เช่น ประชาธิปไตย เสรีภาพ ความยุติธรรม
- มีเกราะป้องกันการโจมตีจากพวกสุดโต่ง

จุดอ่อน

- ไร้เดียงสา (Naive) ไม่รู้ว่าผู้กุมอำนาจและสถาบันทั้งหลายกระทำการเพื่อผลประโยชน์ของชนชั้นนำ
- รักชาติยิ่งชีพ (Super-patriot) เชื่อฟังผู้มีอำนาจ เชื่อฟังรัฐ เชื่อในคุณค่าความดีงาม
- บางครั้งไม่ได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงระบบหรือโครงสร้าง ทำงานแบบแยกส่วน อาจดีต่อปัจเจกแต่ไม่ได้แก้ระบบที่กดขี่อยู่ จมกับหน้างานตัวเอง บางครั้งการมุ่งลงไปช่วยเหลือทำให้เกิดวัฏจักรของการพึ่งพา

2. REFORMER

นักปฏิรูป หรือผู้สนับสนุนนโยบาย (advocacy)

คนที่เห็นความจำเป็นของระบบและทำงานในระบบทั้งที่รู้ว่าระบบไม่ยุติธรรม เพราะเชื่อว่าตนจะช่วยปรับทิศทางของระบบนั้นได้ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย ใช้ความรู้เรื่องระบบของตนให้เป็นประโยชน์

จุดแข็ง

- มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายหรือเชี่ยวชาญในงานบริการสังคม อยู่ในสถานะที่จะเปลี่ยนระบบหรือจินตนาการทางเลือกออกจากระบบที่เป็นอยู่
- มีความสามารถในการใช้ช่องทางทางการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ล็อบบี้ ดำเนินการทางกฎหมาย เป็นต้น

จุดอ่อน

- ด้วยความคุ้นเคยว่าระบบทำงานอย่างไรจึงมักแนะนำให้คนอื่นยอมรับระบบอย่างที่มีนัยเป็นและปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงราก แทนที่จะใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของตนมาสร้างสรรค์การต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระยะยาวมากกว่า
- พยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้คนมีวิสัยทัศน์ไกลๆ ไม่สนับสนุนการเปลี่ยนกระบวนทัศน์
- ยึดโยงกับผู้ที่มีอำนาจมากกว่าประชาชน เปลี่ยนจุดยืนกลายเป็นตัวแทนรัฐมาเจรจากับพี่น้อง หรือกลายเป็นตราประทับให้ฝ่ายผู้มีอำนาจ
- ถูกจำกัดด้วย โครงสร้างแบบมีลำดับชั้นและปีตาธิปไตย

3. CHANGE AGENT

นักจัดตั้ง (Organizer)

คนที่ทำงานจัดตั้งและรวมกลุ่มคนเพื่อเพิ่มอำนาจในการเปลี่ยนแปลงระบบที่ทำร้ายกดขี่ผู้คน รวมกลุ่มคนเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบที่ไม่ยุติธรรมนั้น

จุดแข็ง

- เห็นภาพรวม รากเหง้าของปัญหา มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในความสามารถที่จะรวมคนและเปิดพื้นที่ให้ผู้คนได้บอกเล่าเรื่องราวของตนเอง
- เพิ่มอำนาจประชาชน จัดการศึกษา ทำงานจัดตั้งมวลชนรากหญ้า
- ใช้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีเพื่อเคลื่อนไหวระยะยาว สนับสนุนทางเลือกและการเปลี่ยนกระบวนทัศน์

จุดอ่อน

- มักวิพากษ์วิจารณ์พลเมืองและนักปฏิรูปที่เข้าไปช่วยระบบที่มีปัญหามากกว่าจะเปลี่ยนมัน บางครั้งก็ออกมาแนะนำเองแทนที่จะเสริมพลังอำนาจให้คนที่ได้รับผลกระทบออกมาด้วยตัวเอง
- ยึดคัมภีร์ (Dogmatic) เชื่อว่ามีวิธีการเดียวที่จะไปถึง
- ชอบวางแผนจนไม่ทันการณ์
- อุดมคติแบบเพ้อฝัน (Utopian) มีภาพฝันสมบูรณ์แบบแต่ไม่เชื่อมโยงกับความต้องการของชาวบ้าน
- ปลีกตัวไปใช้ชีวิตทางเลือกอย่างสันโดษ ตั้งตนเป็นศาสดา พุดแทนเจ้าของปัญหา

4. REBEL

ขอบ

คนที่ใช้ปฏิบัติการทางตรงเพื่อป่าวประกาศความจริงอย่างมีพลังและความเชื่อมั่น เช่น ผู้ประท้วง เติบชบวน ดื้อแพ่ง ปฏิบัติการทำทนายซึ่งหน้า ฯลฯ

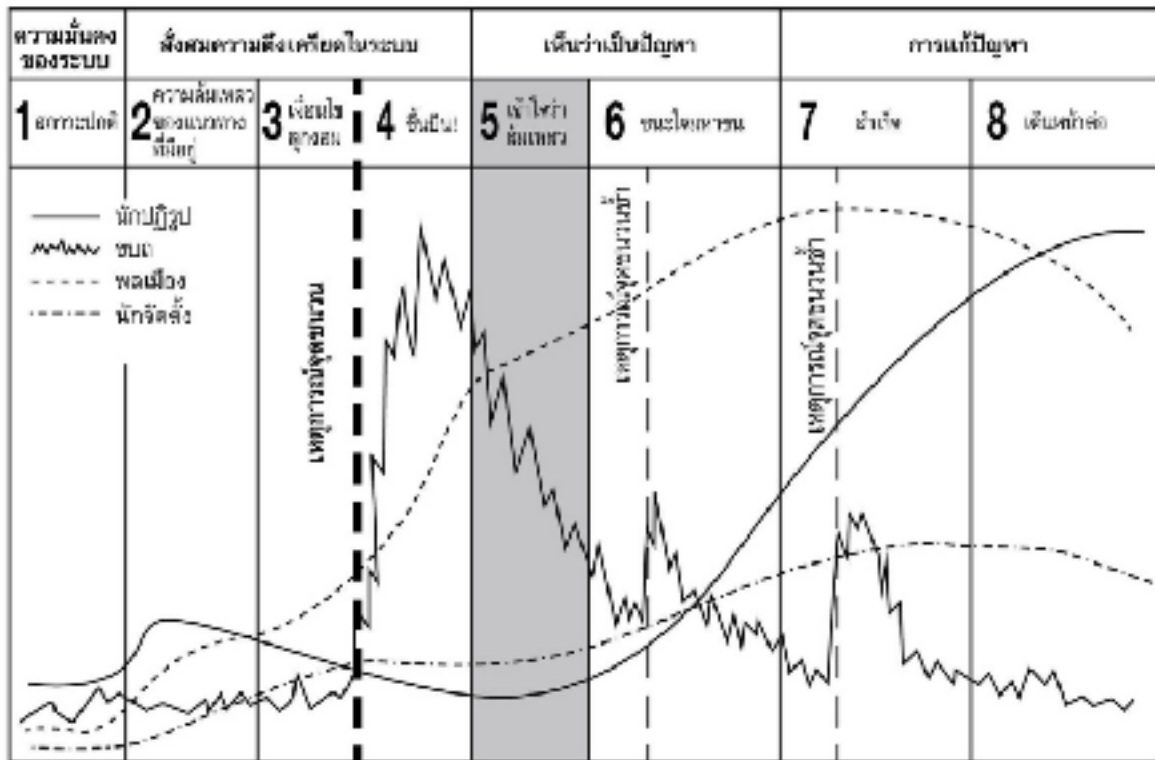
จุดแข็ง

- ทำให้การเคลื่อนไหวมีพลังและแบกรับความเสี่ยงทั้งหลายไว้ด้วยการอุทิศตนอย่างใหญ่หลวง
- ชี้ให้เห็นปัญหาที่คนอื่นมองไม่เห็น ชูประเด็นปัญหาให้อยู่ในสายตาสาธารณชน
- ต่อต้านการละเมิดคุณค่าด้านบวก

จุดอ่อน

- นิยามตัวเองเป็นคนชายขอบ ยึดอัตลักษณ์ความเป็นชายขอบมากเกินไป
- ขาลุย ใช้กลยุทธ์โดยปราศจากยุทธศาสตร์ที่เป็นจริง บางครั้งอ้างว่าจำเป็นต้องใช้ความรุนแรงและทำลายทรัพย์สิน
- มองว่าตัวเองถูกเสมอ และมองว่าคนอื่นไม่ก้าวหน้าพอหรือมีศีลธรรมน้อยกว่า บางทีก็กีดกันความคิดคนอื่นแทนที่จะส่งเสริม

- การกระทำขั้นต้นมาจากอารมณ์ด้านลบ ความโกรธ สิ้นหวังและความรู้สึกไร้อำนาจ
- ปฏิเสธการจัดตั้งต่อต้านกฎระเบียบ

บทบาทนักกิจกรรม 4 แบบใน 8 ขั้นตอน

ปรับปรุงจาก Bill Moyers, The People's Strategist (San Francisco: Social Movement & Empowerment Project, 1990).

ทั้ง 4 บทบาทต่างมีพลังขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวในแต่ละจังหวะก้าว จาก 8 ขั้นตอนของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (MAP) จะพบบทบาทที่โดดเด่นในแต่ละขั้น

ในสภาวะปกติ (ขั้น 1) พลเมืองและนักจัดตั้งจะมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้คนตระหนักถึงปัญหา

เมื่อผู้คนเริ่มเห็นถึงความล้มเหลวของระบบที่เป็นอยู่ (ขั้น 2) นักปฏิรูปและพลเมืองจะมีบทบาทในการเปิดเผยของระบบ ไม่ว่าจะทำวิจัย ฟ้องร้อง ยื่นหนังสือ ตั้งกระทู้ยื่นญัตติ เผยแพร่ความล้มเหลวของสถาบันทางการ

จนเมื่อสถานการณ์เริ่มสุกงอม คนจำนวนมากเข้าร่วมเคลื่อนไหว (ขั้น 3) พลเมือง นักปฏิรูป และขบถจะมีบทบาทโดดเด่น ในการปฏิบัติการเคลื่อนไหว จัดการศึกษา เชื่อมร้อยเครือข่าย ทำให้ผู้คนเห็นเหยื่อของระบบมากขึ้น

พอถึงจุดแตกหักที่ประชาชนไม่พอใจระบบ โครงสร้างที่เป็นอยู่ การเคลื่อนไหวก้าว กระโดดอย่างรวดเร็ว คนจำนวนมากเข้าร่วมขบวน บรรดาผู้มีอำนาจพยายามดิ้น เกร็ดิตขบวนการ (ขั้น 4) บทบาทของขบถจะโดดเด่นในขั้นนี้ ในการจัดชุมนุม ประท้วง เดินขบวน ตี้อแพ่ง ปฏิบัติการทำทนายซึ่งหน้า ประสานขบวนการระดับราก หญ้า เชื่อมโยงข้อเรียกร้องของขบวนเข้ากับคุณค่าที่สังคมยอมรับ

ในขั้นนี้มักคาดกันว่าขบวนการจะประสบความสำเร็จแต่พอก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น คน เข้าร่วมน้อยลง หลายคนคิดว่าล้มเหลว ลึ้นหวัง (ขั้น 5) พลเมืองกับขบถจะมี บทบาทในการจินตภาพการเคลื่อนไหวที่ประสบความสำเร็จขึ้นมาใหม่และชวย เป้าหมายให้เลิกลง

พอการประท้วงขยับไปสู่การต่อสู้ระยะยาวที่มุ่งเอาชนะใจคนส่วนใหญ่ (ขั้น 6) บทบาทนักจัดตั้งจะเด่นชัด ในช่วงนี้ในการแสวงหาแนวร่วมอย่างกว้างขวาง รักษา ประเด็นและข้อเสนอให้อยู่ในวาระสังคม

เมื่อการเคลื่อนไหวยกระดับไปสู่การแสวงหาทางเลือกต่างๆ (ขั้น 7) นักจัดตั้งและ นักปฏิรูปจะมีบทบาทในการทำงานเปลี่ยนกระบวนทัศน์และสร้างทางเลือก จน กระทั่งเกิดการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (ขั้น 8) บทบาทนักปฏิรูปจะโดดเด่นในการ ติดตามขยายผลและหนุนเสริมประเด็นอื่นๆ